
Mineralen zoeken op storthopen? Blijf gezond!

Een groot probleem bij het verzamelen van mineralen op een storthoop is dat de stenen geen etiketje hebben. Om teleurstellingen te voorkomen is intensief huiswerk nodig. De mineraallijsten die wij voor een bepaalde vindplaats in de boeken vinden kunnen aangevuld worden met kenmerken, die identificatie van de mineralen mogelijk maken. Hieronder valt ook informatie over het verband met het soort gesteente en over het samen voorkomen van groepen van mineralen. Verder zijn de mineralen op de storthoop blootgesteld aan atmosferische invloeden, zoals water, zuurstof en kooldioxide. In aanwezigheid van sulfiden wordt in dat geval snel zwavelzuur gevormd. Men zal dan ook vergeefs zoeken naar mineralen die gemakkelijk oplosbaar zijn. Andere veranderen hun kleur en glans door aanloop van secundaire mineralen. De meeste verzamelaars die daarop niet zijn voorbereid vinden op de storthopen van bijvoorbeeld Långban, waar in totaal zo'n 280 mineralen voorkomen, niet meer dan 10 mineralen!

Onze uitrusting moet aan het zoeken op een storthoop worden aangepast. Denk eens aan de enorme inhomogeniteit van een storthoop. Naast gruis van enkele mm kunnen er ook blokken tot 1 m groot liggen. En vaak hebben juist de grote een interessant groepje kristallen of een nest van ertsmineralen. Er moeten harde klappen vallen om stukken van 20-30 cm door te breken. Met ons chique 300 g hamertje komen wij niet ver. Mijn 1000 g hamer met een rubber handvat vind ik het meest geschikt. Niet te licht, maar ook niet te zwaar. Ik breek gemiddeld 2000 stukken per dag, vandaar ook het terugslag absorberende handvat. Ook het best geharde staal van de hamer, en zeker het gesteente zelf, kan splinteren! Neem een veiligheidsbril en handschoenen mee en gebruik ze! Ik zie ook vaak mensen op de storthoop met hydraulische steenkrakers, 1,5 m lange koevoeten etc. In veel gevallen kan men met de auto tot aan de rand van de storthoop komen, soms moet men een paar honderd meter lopen. Het kost dan niet veel moeite om deze zware uitrusting mee te nemen.

Denk erom dat je niet de eerste verzamelaar op de storthoop bent en dat bijna elke steen aan de oppervlakte al een paar keer is omgedraaid. Wij moeten dus dieper. Ik zag in Bergslagen Zweedse verzamelaars die zich in putjes van meer dan een meter diep hadden ingegraven. Met grote koevoeten kan men de grote blokken verschuiven of verkleinen. Bij dit soort werk kan het ook handig zijn om een stukje zeil mee te nemen. In geval van regen zit je dan droog.

Een tip: sla eerst met je hamer voordat je een steen omdraait. Als er een adder onder zit kruipt hij weg.

Welke plek op de storthoop is de beste? Dat hangt er een beetje van af wat wij zoeken. Gesteentevormende mineralen moeten wij in het nevengeesteente zoeken. Ertsmineralen in erts en dat wordt meestal apart gehouden van de grote massa van het afval. Probeer dan in de buurt van de schacht de ertsopslagplaats te vinden. Het is raadzaam eerst de verschillende hoopjes te bezoeken, hun inhoud te verkennen en pas op de beste plek geduldig ook in de diepte te zoeken.

Mijn ervaring met groepen studenten op zoek naar mineralen op een storthoop leert, dat de minste resultaten bereikt worden door "renners", "beklimmers" en "zitters". Deze categorieën kan men ook tussen museumbezoekers onderscheiden. De renners zijn mensen die het Louvre in 30 minuten aandoen, ze zijn overal geweest maar hebben niets gezien. Het was op een paar plekken druk geweest en dus waren ze met een grote bocht om deze plekken heen gegaan. Zo misten zij de Venus van Milo, Gioconda, etc. Beklimmers moeten alle toppen bezoeken, en hebben dus ook geen tijd om te kijken. De zitter is een persoon die in een museum in de eerste zaal met het eerste schilderij links begint en zo vervolgens gaat hij systematisch van de ene zaal naar de andere. Soms heeft hij geluk, maar meestal gaat, voordat hij de topnummers ontdekt, het museum dicht.

De beste techniek moet deze drie combineren: we moeten een relatief snel overzicht van het geheel zien te krijgen en dan voor de beste plekken genoeg tijd uittrekken om te genieten. Ook op de storthoop is de beste tactiek een globaal overzicht en gedetailleerd werk op een paar plekken. Soms is het volgen van voorlopers de beste tactiek. Probeer de sporen van andere verzamelaars te onderscheiden, bekijk het (relatief) verse, doorgebroken materiaal. Ook als er geen bijzondere stukken zijn achtergebleven, wat vrijwel zeker is, dan kun je door middel van de splinters het uiterlijk van de gezochte mineralen en het nevengeesteente leren herkennen. De meeste stukken gesteente op een storthoop zijn verweerd, aangelopen of overgroeid met mos of gras. Vind je een voorbeeld van het gesteente met het gezochte, bestudeer dan ook de buitenkant, dan hoeft je straks niet elk blok in tweeën te slaan om te kijken wat er binnenin zit.

Verzamelen in ondergrondse gangen?

Doe maar niet!!! Er zijn verschillende redenen om niet de ondergrondse gangen van een mijn binnen te gaan. Dat mag niet en het is gevaarlijk. De kans om interessante mineralen in de mijn te vinden is trouwens veel kleiner dan op de storthoop. Het gevaar is echt groot. Als je toch besluit om ondergronds te gaan, denk dan aan het gevaar: als je het je goed realiseert dan is de kans dat zo'n avontuur goed afloopt het grootst. Volg in dat geval ook de adviezen van ervaren mijnbezoekers, zoals bijvoorbeeld "A guide to underground collecting" door W.E. Wilson in Mineralogical Record, May/June 1974, p. 128-137.

Marek A. Zakrzewski